

Dr. Árokszállás Zoltán biológia verseny

2009/2010. tanév I. forduló

az I. kategória (7-8. évfolyam) feladatlapja

Versenyző neve: ..... évfolyama: .....

Iskolája : .....

Település : .....

Felkészítő szaktanár neve: .....

Megoldási útmutató

A verseny feladatait tíz témakörbe csoportosítva találod a feladatlapon. A feladatokat tetszőleges sorrendben végezheted el. A kérdésekre adott válaszok A, B, C, D vagy E betűk, amelyeket a kérdések mellett elhelyezett keretekbe vagy táblázatok üresen hagyott rovataiba írhatasz be. A megoldáshoz semmiféle segédeszközt nem használhatsz.

A feladatlap megoldása után a válaszokat tintával másold át a legutolsó oldalon található megoldólapra, ahol az A, B, C, D vagy E betűkön elhelyezett „X” az elfogadható jelölés. A megoldólap kitöltésénél légy körültekintő, mert itt már nem javíthatsz! A javított választ a versenybizottság nem értékeli.

Az elérhető pontszám: 120. A rendelkezésre álló idő 120 perc.

Sikeres versenyzést kívánunk!

I. Lomberdők (20 pont)

Többszörös választás

1) Milyen éghajlati viszonyok jellemzik a lomberdők elterjedési területét?

1. Nyári hőmérsékleti maximum.
2. 300-400 mm éves csapadékmennyiség.
3. Tavaszi és őszi csapadékmaximum.
4. Fagypont feletti hőmérséklet egész évben.

2) Hazánk területén kívül hol alakulnak még ki lombhullató erdők?

1. Kelet-Ázsiában.
2. Ausztrália keleti partvidékén.
3. Észak-Amerika keleti részén.
4. Dél-Afrika területén.

Négyféle asszociáció

Írd a megfelelő betűjelet az állítások mögötti négyzetekbe annak megfelelően, hogy az állítás csak a bükkerdőre, csak a tölgyerdőre, mindkettőre vagy egyikre sem vonatkozik!

A) bükkerdő

B) tölgyerdő

C) mindkettő

D) egyik sem

3) Lombkoronája zárt.

4) Hazánkban előfordul.

5) Előfordul benne a havasi cincér.

6) Cserjeszintje fejlett.

7) Jellemző kísérő fafaj a nyírfá.

8) Gyakori kísérő fafaj benne a hegyi szil.

9) Jellemző növénye a tavaszi lednek.

10) Hazai viszonylatban erdő- és vadgazdálkodás folyik benne.

11) Középhegységeink 800-900 méteres magasságában ezt találjuk.

12) Hazai tájakon lombkoronájának jellemző magassága 30-40 méter.

13) Jobbára melegebb, szárazabb élőhelyeken található.

14) Lágyszárú növényei főleg tavasszal nyílnak.

15) Jobbára csapadékos, hűvös nyarú területeken él.

16) Mohaszintje fejlett, akár fél méter vastag is lehet.

Egyszerű választás

17) Melyik az az állítás, amely a bükk és gyertyán közül csak az egyikre igaz?

- A) Magjai két sziklevéllal csíráznak.
- B) A levél széle fűrészkes.
- C) Szélbeporzású.
- D) Barkavirágzata van.
- E) Egylaki növény.

18) Melyik az az állítás, amely a bükk és gyertyán közül mindkettőre igaz?

- A) Terméseit szűrös kupacs veszi körül.
- B) Kérge kifejezetten világosszürke.
- C) Más fafaj nélkül is alkot erdőt.
- D) Levelei sok gyantát tartalmaznak.
- E) Barkavirágzata van.

19) Melyik az az állítás, amely a macskabagoly és a vadmacska közül csak az egyikre igaz?

- A) Hallása kitűnő.
- B) Étrendjében szerepelnek a rágcsálók.
- C) Látása kitűnő.
- D) Utódai eleinte gondozásra szorulnak.
- E) A zsákmányolásban erős karmú ujjai a legfontosabbak.

20) Melyik az az állítás, amely illik a nagy pelére?

- A) Szőrzete puha, sárgásbarna.
- B) Nappal keresi táplálékát.
- C) Nemcsak fán, hanem talajon is mozog.
- D) Évente többször szaporodik.
- E) Egész évben aktív.

II. Mennyiségi vizsgálat (10 pont)

Válaszd ki minden esetben a felsorolt három-három erdőtípus közül azt...

1) ... ahol az évi hőmérsékletingadozás a legnagyobb:

- A) trópusi esőerdő
- B) tajgaerdő
- C) tundra

2) ... ahol az évi hőmérsékletingadozás a legkisebb:

- A) mérsékelt övi lombhullató erdő
- B) tajgaerdő
- C) trópusi esőerdő

3) ... ahol a nyári átlaghőmérséklet a legmagasabb:

- A) mediterrán erdők
- B) trópusi sivatag
- C) mérsékelt övi lombhullató erdő

4) ... ahol a napi hőmérsékletingadozás a legnagyobb:

- A) mediterrán erdők
- B) trópusi sivatag
- C) mérsékelt övi lombhullató erdő

5) ... ahol az éves csapadékmennyiség a legnagyobb:

- A) trópusi esőerdő
- B) trópusi lombhullató erdő
- C) tajgaerdő

6) ... ahol a csapadék éves eloszlása a leginkább egyenletes:

- A) trópusi esőerdő
- B) mérsékelt övi lombhullató erdő
- C) tajgaerdő

7) ... ahol a lombkorona a legmagasabb:

- A) mérsékelt övi bükkerdő
- B) mérsékelt övi tölgyerdő
- C) tajgaerdő

8) ... ahol a talajszinten legerősebb a megvilágítás:

- A) mérsékelt övi bükkerdő
- B) mérsékelt övi tölgyerdő
- C) tajgaerdő

9) ... ahol egységnyi területen a legtöbb faj él:

- A) trópusi lombhullató erdők
- B) trópusi esőerdők
- C) mérsékelt övi tölgyerdők

10) ... ahol a legkisebb az örökzöld fajok aránya:

- A) tajgaerdő
- B) trópusi esőerdő
- C) mérsékelt övi bükkerdő

III. Legközelebbi rokonunk (6 pont)

Többszörös választás

1) Melyik növényzeti típus felel meg a csimpánz élőhelyének?

- 5. füves szavanna
- 6. trópusi lombhullató erdő
- 7. mérsékelt övi keménylombú erdők
- 8. esőerdő

2) Mi igaz a csimpánz testfelépítésével kapcsolatban?

- 5. Szőrzete rendszerint fekete színű.
- 6. Mellső végtagja hosszabb, mint a hátsó.
- 7. A nőstény kisebb termetű, mint a hím.
- 8. A hím felegyenesedve másfél méter magas is lehet

3) Mi igaz a csimpánz végtagjaival kapcsolatban?

- 1. Minden végtagján öt ujjat visel.
- 2. Az ujjak végén karom nő.
- 3. Tenyerén és talpán nem nő szőrzet.
- 4. Kapaszkodáskor hüvelykujja a többi ujjal azonos oldalon helyezkedik el.

4) Mi igaz a csimpánz fogzatával kapcsolatban?

- 1. Fogainak száma azonos az emberével.
- 2. Órlő- vagy zápfogainak felszíne gumós.
- 3. A fogazat a mindenevő életmódra utal.
- 4. Fogainak mutatása fontos viselkedési elem.

5) Mi igaz a csimpánz viselkedésével kapcsolatban?

- 1. Jellemző rájuk az eszközhasználat.
- 2. Pihenőidőben aktív társas életet élnek.
- 3. Az éjszakát a lombkoronában töltik.
- 4. Magányosan járnak táplálék után.

6) A csimpánzhoz hasonlóan emberszabású:

- 1. vörös bögőmajom
- 2. orangután
- 3. koala
- 4. gorilla

IV. Egzotikus finomságok (20 pont)

Egészítsd ki a szöveget a megfelelő kifejezéssel! Minden esetben a szöveg alatt felsorolt, a sorszámozás alapján azonosítható lehetőségek közül választhatsz!

A kakaófa növény, ezért magasabb fák alá ültetik. Apró virágai csomókban ülnek A virágokból sokmagvú fejlődnek. A kakaófa kakaóvaját sajtolnak, majd a maradékot megőrlik. Az így nyert termék a(z) A kávénövényt az ültetvényen nevelik. Éretten színű termésében mag található, amely színű, amikor – kellő szárítás után - a termőhelyről elszállítják. A nyers kávé később megpörkölük, majd őrölve vagy őrlés nélkül az üzletekbe kerül.

- 1) A) árnyékedvelő
B) fényigényes
C) fénykedvelő
D) szárazságtűrő

- 2) A) a törzsön és az ágakon.
B) az ágak végén.
C) az egyéves vesszőkön.
D) a leveleken.

- 3) A) bogyótermések
B) toktermések
C) csonthéjas termések
D) makktermések

- 4) A) virágából
B) terméséből
C) magjából
D) gyökeréből

- 5) A) étcsokoládé
B) keserű csokoládé
C) kakaópor
D) kakaóolaj

- 6) A) magas fává
B) liánszerű kúszónövényé
C) földön kúszó cserjévé
D) cserje természetűre

- 7) A) barna
B) piros
C) zöld
D) fehér

- 8) A) csonthéjas
B) bogyó-
C) makk-
D) tok-

- 9) A) egy
B) kettő
C) négy
D) sok

- 10) A) barna
B) zöld
C) piros
D) fekete

Az élvezeti növények után néhány gyümölcs következik...

Ötféle asszociáció

Írd a megfelelő betűjelet az állítások mögötti négyzetekbe annak megfelelően, hogy az állítás csak a banánra, csak a datolyára, csak a kókuszdióra, csak a narancsra vagy egyikre sem vonatkozik!

A) banán

B) datolya

C) kókuszdió

D) narancs

E) egyik sem

11) Pálmatermetű növényen termő csonthéjas termés.

12) Mérsékelt övben termő gyümölcs.

13) Közeli rokona a grapefruit.

14) Nagytermetű, de lágyszárú növény.

15) A Szahara oázisaiban termesztik.

16) Bogyótermése egyetlen magot tartalmaz.

17) Magjának zsírdús tápszövetét fogyasztjuk.

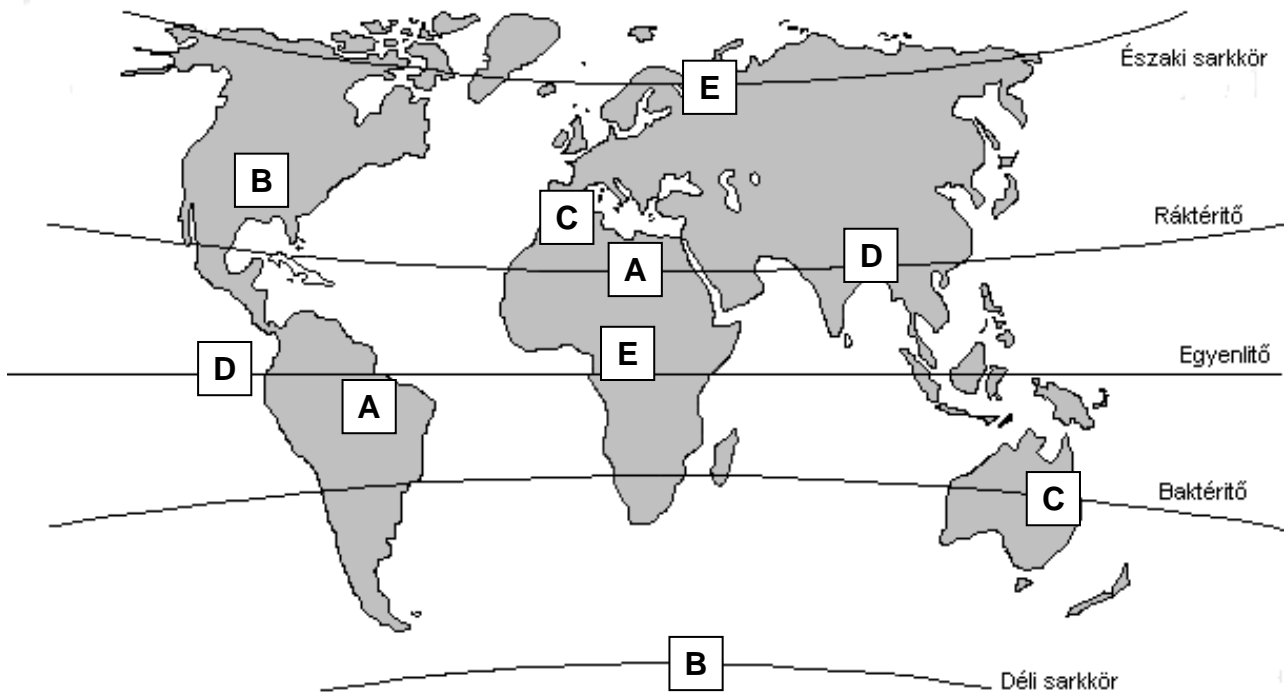
18) Egymagvú csonthéjas termésének főleg mag nélküli változatait termesztik.

19) A termést illóolajokban gazdag, rücskös terméshéj borítja.

20) Trópusi tengerpartok fontos gyümölcse.

V. Gerinces állatok elterjedése (14 pont)

Azonosítsd a felsorolt állatfajokat a térképen megjelölt területekkel és írd be a táblázatba a megfelelő betűjelet!

közönséges kaméleon

1)

tengeri leguán

6)

császárpingvin

2)

prérifarkas

7)

jaguár

3)

rénszarvas

8)

koala

4)

dromedár

9)

tigris

5)

gorilla

10)

Egyszerű választás

11) Hány hüllőfaj van a fent felsoroltak között?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4
- E) egy sincs

12) Hány patás emlős van a fent felsoroltak között?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4
- E) egy sincs

13) Hány ragadozó faj van a fent felsoroltak között?

- A) 2
- B) 3
- C) 4
- D) 5
- E) 6

14) Hány tojással szaporodó faj van a fent felsoroltak között?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4
- E) egy sincs

VI. Gombák (12 pont)

Keresd meg a lent felsorolt gombafajok helyét a táblázat második oszlopában (1-5. feladat). Közben azonban meg kell tervezned a táblázat harmadik és negyedik oszlopának besztását is (6-10. feladat)! Arra kell tehát törekedni, hogy a táblázat minden sorában az adott gombafajhoz illő tulajdonságok legyenek!

Segítségképpen az egyik gombafajt elhelyeztük a táblázatban.

burokmaradványok	faj neve	ehető vagy mérgező	termőréteg típusa	
bocskora és gallérja van	1)	6)	8)	
gallérja van	2)	7)		
nincsenek burokmaradványok	3)		9)	
	4)			10)
	óriás pöfeteg			
	5)			
	A) bimbós pöfeteg B) gyilkos galóca C) ízletes vargánya D) lila pereszke E) nagy őzlábgomba	A) termőrétege csöves B) mérgező gombafaj C) ehető gombafaj D) termőrétege lemezes E) a spórák a termőtest belsejében fejlődnek		

Egyszerű választás

11) A felsorolt fajok közül melyiknek hófehérek a lemezei?

- A) bimbós pöfeteg
- B) gyilkos galóca
- C) ízletes vargánya
- D) lila pereszke
- E) nagy őzlábgomba

12) Melyik gombafajt szokták fiatal korában dobverőhöz hasonlítani?

- A) bimbós pöfeteg
- B) gyilkos galóca
- C) ízletes vargánya
- D) lila pereszke
- E) nagy őzlábgomba

VII. Zebrák és antilopok összehasonlítása (12 pont)

Írd a megfelelő betűjelet az állítások mögötti négyzetekbe, annak megfelelően, hogy az állítás csak a zebrákra, csak az antilopokra, mindkét csoportra vagy egyik csoportra sem vonatkozik!

A) zebrák

B) antilopok

C) mindkettő

D) egyik sem

1) növényevők	<input style="width: 40px; height: 30px;" type="text"/>	5) tülkös szarvuk van	<input style="width: 40px; height: 30px;" type="text"/>	9) fajaik csak Amerikában élnek	<input style="width: 40px; height: 30px;" type="text"/>
2) zápfoguk redős	<input style="width: 40px; height: 30px;" type="text"/>	6) összetett gyomruk van	<input style="width: 40px; height: 30px;" type="text"/>	10) közük tartozik a csíkos gnú	<input style="width: 40px; height: 30px;" type="text"/>
3) kérődzők	<input style="width: 40px; height: 30px;" type="text"/>	7) fajaik csak Afrikában élnek	<input style="width: 40px; height: 30px;" type="text"/>	11) egyszerű gyomruk van	<input style="width: 40px; height: 30px;" type="text"/>
4) páros ujjú patások	<input style="width: 40px; height: 30px;" type="text"/>	8) páratlan ujjú patások	<input style="width: 40px; height: 30px;" type="text"/>	12) szemfogaik lehetnek	<input style="width: 40px; height: 30px;" type="text"/>

VIII. Virágos növények (10 pont)

Egyszerű választás

1) Mely növények tartoznak a virágos növények közé?

- A) harasztok, nyitvatermők, zárvatermők
- B) harasztok, nyitvatermők
- C) harasztok, zárvatermők
- D) nyitvatermők, zárvatermők
- E) csak a zárvatermők

2) Melyik szervvel rendelkezik minden virágos növény?

- A) mag
- B) mag, virág
- C) termés, virág
- D) mag, termés
- E) termés

3) Melyik állítás igaz?

- A) Minden hajtásos növény virágos.
- B) Csak a virágos növények hajtásosok.
- C) A virágos növények telepesek.
- D) A hajtásos növények mind spórával szaporodnak.
- E) Csak a virágos növények szaporodnak magokkal.

4) Mely növényi szervekkel rendelkezik minden hajtásos növény?

- A) gyökér, szár
- B) gyökér, szár, levél
- C) gyöktörzs, szár, levél
- D) gyökér, szár, levél, virág
- E) gyöktörzs, szár, levél, virág

5) Melyik sorban tartozik **minden** növénycsoport a virágos növények közé?

- A) korpafüvek, mohák, gabonafélék
- B) pázsitfűvek, cédrusok, páfrányok
- C) ciprusok, fenyők, barnamoszatok
- D) orchideák, pálmafák, fenyők
- E) fenyők, ciprusok, zsurlók

6) Melyik csoportra igaz, hogy a magok kezdeményei fedetlenül, szabadon fejlődnek?

- A) A virágosok egy részére.
- B) Minden zárvatermőre.
- C) Minden virágos növényre.
- D) Minden hajtásos növényre.
- E) Egy növénycsoportra sem.

7) Melyik állítás vonatkozik a zárvatermőkre?

- A) Minden faj szélbeporzású.
- B) A virágpor közvetlenül a magkezdeményre kerül.
- C) Magkezdeménye szabadon fejlődik.
- D) A legfiatalabb növénytörzs.
- E) Minden faj fásszárú.

Egyszerű hibakutatás

8) Melyik hamis az alábbi állítások közül?

- A) A virágosok egyik faja sem szaporodik spórákkal.
- B) A virágosok mind lombhullatók.
- C) Virágtakaró-levelek nem találhatóak minden virágos növényfajnál.
- D) A virágosok szárazföldön kialakult növénycsoportok, de egyes fajaik vízben élnek.
- E) Termő- és porzólevél minden virágos növényfajnál megtalálható.

9) Melyik faj nem nyitvatermő?

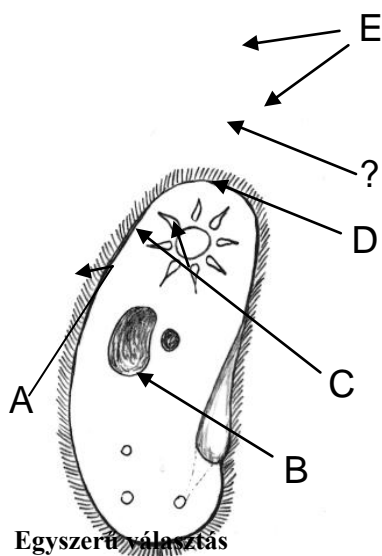
- A) páfrányfenyő
- B) erdei pajzsika
- C) közönséges boróka
- D) csikófark
- E) lucfenyő

10) Melyiknek nincs csészelevele?

- A) hóvirág
- B) mezei zsálya
- C) gyepürózsa
- D) lucerna
- E) veteménybab

IX. Papucsállatka (6 pont)

Tanulmányozd a rajzot, majd a látottak alapján rendeld hozzá az ábra betűit a megállapításokhoz!

Egyszerű állat

- 1) Táplálékot bontó enzimeket tartalmaz.
- 2) Segítségével helyváltoztató mozgást végez.
- 3) Folyékony közeg a sejt belsejében.
- 4) Osztódást és más életfolyamatokat irányít.
- 5) A sejt rugalmas külső burkolata.

6) Mi lehet a rajzon kérdőjellel jelölt sejtalkotó?

- A) sejtmag
 B) szemfolt
 C) szintest
 D) emésztő üröcske
 E) lüktető üröcske

X. Nemzeti parkok (10 pont)

Kína	→	1)	6)
India	→	2)	7)
Ecuador	→	3)	8)
Tanzánia	→	4)	9)
Egyesült Államok	→	5)	10)

Öt országot soroltunk fel a világ minden tájáról. Mindegyikhez tartozik egy jellegzetes, védett állat, valamint a nemzeti park neve, amelyikben az állatfaj megtalálható. Keresd az összeillőket!

- A) tigris
- B) fehérfejű rétisas
- C) csíkos gnú
- D) óriáspanda
- E) tengeri leguán

- A) Corbett Nemzeti Park
- B) Wolong Nemzeti Park
- C) Serengeti Nemzeti Park
- D) Galapagos Nemzeti Park
- E) Everglades Nemzeti Park

